

VJERSHA TE ZGJEDHURA PËR FËMIJË

Prishtinë, 2005

Ju ma ndez't një flake ne zemer
Per pune t'nalta* e per lumni;*
Per ju pra, o prind't e mi,
Mend e zemra me lakmon.

*) punë t'nalta - vepra fisnike, te deja.

*) lumni - lumturi.

DASHUNIJA NDAJ PRINDEVE

Me sy çilun afer djepit,
Me kujdes e me dashtni,
Per vaj tem tue hjekun zi,
Tue shendue* kur m'shifshi n'shend,

Babë e nane sa keni derdhë
Mbi shteg* tem e hire* e dritë;
Ah sa mir më keni gatitë*
për çdo kohë e për çdo vend.

*) Me drejte: tue u shendue - duke u gezue, duke u bere shend e vere, duke u gezuar shume; nga shend-i = gezimi.

*) mbi shteg tem - n'udhen time te jeres, gjate jetes sime. shteg-u shm. shtigje ose shtek-u shm. shtiqe - muge e ngushte mali, shtelal i gardhit - vend i ngushtë i çelur ne gardh per te kapercyer.

*) hir-i, shin. hire - perkrahje, dashuri.

*) gatitë - pergatitur, ketu ka kuptimin: e dukuar.

5

DITËN E EMNIT TE NANES

Diten e emnit tand, o nanë e dashtun,
Njikët tube lule due me t'dhane peshqesh!*
Merri kto lule, o nanë; se jane pasqyra
E një t'madhes dashtni qe ke prej nesh.

Kjo ngjyre e kuqe ta clifton dashtnimin*
Dashtninë prapë era ta difton daha.*
Shprishi kta gjeth ka një, lule per lule,
E zemrën teme ke me e gjetë nder ta.

*) peshqesh - dhuratë.

*) dashtnimin - dashurinë.

*) daha - gjithashtu.

GAZI I FOSHNJES NANËS SË VET

E kandshme asht hana
Kur del me zana
E n'toke me drite përndaret.*
Hyjzit* qe shndrisin
E qe shetisin
N'per qiell, jane t'bukur faret.*

Kur del agimi,
E rruzullimi
Me 'i drite kuqloshe mblohet,
E permby kashta
Shndrit pika lashta,*
Zemra per mall* gazmohet.

*) përndaret - shpëmdahel, perhapet.

*) hyjzit - yjel.

*) t'bukur taret - shum te bukur.

*) shndrit pika lashta - lashta (vesa) shndrit pika pika.

*) për mall - prej mallit.

8

SHTËPISË SIME

Nuk t'shaj se e vogël
Duke ndër tjera;
Nuk t'shaj se, e mjera,
Je pa lulzim.

Ngjat* prindve t'dashtun,
Me vlla, me motër,
Ndejun n'nji votër,
N'ty gjej pushim.

Ktu zemra m'çilet,
M'çilet uzdaja.*
Ndër mure t'saja
Zemra m'gazmon.

*) ngjat - pranë.

*) uzdaja - shpresa.

10

Asht i madh shendi
Kur ndihet shpendi
Nder pyje tile pingrue.*
E knaqshme a 'i hule
Kur iu perkule.
O flad i lehtë, me e l'mue.

Por s'i giet* qielli,
Nuk i giet prilli
As flad'që shetit lulet,*
e me erna veshet,*
Foshnjes që i qeshet
Nan's, kur mbi te përkulet.

*) tue pingrue - (zogu, zana) duke kendue me ze te mprefte;
(veshit) duke kumbuar, duke ushtuar.

*) giet - g-jet, pëmgjet, përgjason.

*) as flad'që shetit lulet - as puhia që shetit mbi hule (mad-i,
puhi, erë e lehtë që fryn mbas mesditës).

*) me erna veshet - puhia ngarkohet me erna të
shumëllojshme të huleve kur endet (shetit) mbi to.

9

VLLAZNIT

Porsi huleve të prillit,
Që shpërthejnë e lulzojnë ngiet*
U binë rrezet e një diellit
E një erë e vetme i qet

Porsi lumi tue shpejtue
Valë mbas vale njetas shkon;
Porsi zogu tue punue
Njeni tjetrit i ndihmon,

Kshtu, o vlla, n'kët shekull t'mbetun,
Na jem't dy, por zemra a një;
E gjithmonë si një i vetun*
Do t'njehemi* unë e ti.

*) ngiet - pranë, afër.

*) I vetun - i vetëm.

*) do t'njehemi - do ta ndiejmë veten, do ta quajmë veten.

11

SA VLEN MËSIMI

Njaj që s'punoj me kohë, kur ishte i ri,
Menden e vet me e zbuluar me dije,
Damin e madh ka për ta pa n'pleqni.

Mocat* e vet me dritë, vedin nën hije
T'paditunis e shef, zemra po i tundet*
Kur mujt', nuk desht - tash që dishron, nuk
mundet.

*) mocat - moshatarët.

*) tundet - këtu ka kuptimin: tronditet, shqetësohet.

12

NATYRA DHE PUNA

AGIMI

U kuq dielli prej agimit,
Prej ktij prisi që çoi dita;
E kadalë, tu'u rritun drita,
Fushë e male po lulzon.

Fryn prej bjeshke era e lehtë,
Rruzullimit i ndrron ftyra,
E prej shendit gjithë natyra
N'dukë e n'petka po gazmon.

14

NDERA E FËMIJVE PËR MËSUES

Te ju që lodheni me ne gjithë ditën,
Kjo mende e vorfën, kjo zemër shkon;
E sa t'kem'shpirtin, sa t'shofim dritën,
Dashtinë e nderën gja s'na pakon.

Nji bimë e vogël, lanun n'shkreti,
E pamirë rritet, pa fuqi t'vet;
Po, me e lmue dora e bujikut t'ri
Sa hule t'bukura e shuemja* qet.

Na jemi t'vorfën... si me e pague
Kët farë kujdesi, gjithë kët trazim?
Por kemi 'j zemër; ani, kët jue,
O mj eshtra t'dashtun, ju falim shqim.*

Ju cenë* ndër k'ndime, ju ndigjesë doni,
Kët nderë për t'mira lypni peshqesh.
E na mbas k'ndimesh, mbas pun'sh që m'soni,
Do t'shkojmë, si zemra ju do'prej nesh.

*) e shuemja - e mjera.

*) shqim - krejt, fare.

*) cenë-a zelli.

13

KANGA E GJELIT

Katund e mahallë,
Kikiki-riki!
Erdh koha me u njallë,*
Vjen drita mbë nji.*

Kush n't'shtrueme mos t'ngelin
Kikiki-riki!
Mos shani, pra gjelin
Se ndihet mezi.

*) njallë - ngjallë, Këtu ka kuptimin: të përtihemi nga gjumi,

*) mbë nji - tash menjëherë.

15

Veç t'smunë e të mbetun*
 Kukuku-ruku!
 Mund t'ngiasin me fjetun,
 Gjithë tjerët i çoj u,*
 Çou bujk e zotni,
 Kukuku-ruku!
 Se matin që a shkri*
 S'e gjeni ma ju.

*) të mbetun - (njerëz) të ngathët, jo të gjallë.
 *) u -unë (formë e shkurtuar)
 *) se matin që a shkri - se kohën që kalon.

16

Çou, se kru gjatë* me ndejë s'kemi liri,
 Do t'shikojmë ndër lagje tjera;
 Por çerdhen teme kam me e pa përs'ri
 Teksa të kthejë pranvera;
 Si t'ketë njeriu një herë prej vendit dalë
 Te vatra e vet s'kthen ma,
 O djalë, t'flet era as kërkund tu'u ndalë,*
 Kshtu përmbi dhe me e ba
 Ke rrugën edhe ti; shikjo: shyntyra*
 E ditve tua jam vetë.
 A e ndin ti kangën, që po nis natyra
 Me t'parën dritë përpjetë?
 Çou agimi t'thot, kur qiellin ngjyen;
 Hovin e vet tue ndalë,
 çati, t'thot dallndysha; me frymë t'lehtë kur fryn
 Çou t'thot era, o djalë.

*) gjatë - gjatë.
 *) as kërkund tu u ndalë. - që nuk ndalet kurrkund.
 *) shyntyra - shembëlltyra, fytyra, pasqyra.

18

ZANI I NADJES

Kur agimi fillon qiellin m'e ngjye*
 A t'thot, o djalë, ndo'i send?
 Kur dallndysha me fletë ajrin rue shkye
 Kalon, çka t'qet ndër mend?
 Erën po e ndin tue fry, po lkunden lisat,
 A t'thot ndo'i fjalë kjo frymë?
 E rruzullimit me luftue gjithë fisat
 Kohës shpejtinë me ia shqymë
 Kurr nuk ia dalin, si vetimë ik era.
 Çou, pra, ty t'thot agimi;
 Çou, dallndysha po t'thot, ta kapi* dora
 Punën, t'jetë larg pushimi;

*) me ngjye - të ngjyëjë (zbardhojë) me dritën e vet qiellin që ishte i errët gjat natës.

Vargjet 7, 8, 9, - ndërtimi i natyrshëm do të ishte kështu:
 Me luftue (me u përpjekë) gjithë fiset e rruzullit, kurr nuk ia dalin në krye me ia shqymë (me ia fikë, me ia ngadalsue) kohës (vrullit, tempos së kohës) shpejtësinë me të cilën ik era) sepse era ik si vetimë.

*) ta kapi, t'jetë - le ta kapi, le të jetë.

17

PRANVERA

Jeni lodhë, dallndyshe t'shkreta,
 Je molisë, i ziu bylbyl;
 Ah, pushoni n'streshë ku u gjeta,
 Pusho n'kopsht te njaj zymbyl.
 Mbi krahë tuej prej dhenash tjera
 Ju pranverën na prutë k'tej;
 Shlodhn'ju pra, dallndyshe t'mjera,
 Rri, bylbyl, n'lulzim që kthej*
 Se që 'i prrue pej malit ulet
 E t'tanë fush's ushqim i nep;
 E nën borë po shpërthejnë lulet
 Porsi fmijë që zblohen n'djep.

*) kthej - kjo formë asht përdorur për hir të rimës në vend të: kthehu.

19

Fllad i lehtë me vapë dashtnijet
Puthe pemën gemb për gemb;
U zgjue pema, e qe prej shijet*
Buloi* mbarë në kopshtin tem.

Ndejë bri vatrës njeriu myket,*
Vrapo, bujk, ku puna t' thurret;
Tue vrue* fushën kau bërlyket,*
Lyp m'u vu për lavër t'vet.*

*) prej shijet - këtu ka kutimin prej kënaqësisë.

*) buloi mbarë - çeli bulë (bulë-a, - sythi që nxjerr pema në Iranverë), mugulloi gjithkrah, çeli krejt

*) myket - këtu ka kuptimin: humb freskinë, bëhet e ngathët.

*) tue vrue - duke.vërejtur, duke shikuar.

*) bërlyket - pëllet lopa, kau.

*) (lyp mu vu për lavër t'vet - kërkon t'ia nisi punës së vet n'arë lavër - puna n'arë - kau i lavrës - kau i parmendës.

20

VJOLLCA

Bukur mirfilli*
Shndrit drandofilli
Kur rrotull fushave
Pranvera kthen.

Por n'ferra t'gardhit,
Ku i mshehet mardhit,*
Ma e bukura e t'gjithave
Mue vjollca m'vjen.*

Mjedis* t'livadhrit
Ty fryma e flladit
T'parën e huleve,
O vjollcë, t'përshkon.

*) bukur mirfilli - shumë bukur; mirfilli - fort mirë, me siguri.
p.sh. e dijë mirfilli - e di me siguri.

*) mardh-i ose mardhë-a - lë ftohtit, ngrica.

*) m'vjen - më duket.

*) mjedis - midis në mes të.

FILLOI TOKA M'U PËRTRI

Filloi toka m'u përtri,
Mal e fushë asht gjithë blerim,
E prej bjeshkve tue u shkri
Ulet uji pa pushim.

Del prej zgjojsh e censhmja* bletë,
Dalin thnegëlat për mel;
N'prak të der's një plak i shkretë
O n'oborr, m'u nxemun del.

Kndojnë bylbylat ndër ograja*
Tue punue për fole t'vet;
T'shkretin bujk e mban uzdaja
Me i shkue mbarë njaj mund që qet.

Kndo, bylbyl, n'at gjuhën tande,
Nxeju n'diell, o i ngriti plak,
Flutro, bletë, gjithë kah të kande,
Mos u lodhni thnegla aspak.

*) e censhmja - e zellshmja.

*) ograjë-a zabel, pyll i vogël me kullotë.

21

Ma e kandshmja erë
Ty t'përfton* nderë;
Se ndej mshehtazi
Pruninë* giason.*

*) përfton - kallëzon, tregon, shpreh.

*) pruninë - përvujtninë, modestinë.

*) giason - përgjason.

MBRRINI VERA

Mbrini vera tue flakrue,*
Ndihet dielli për gjithë vend;
E prej drithit tue blerue
Arat u banë t'gjitha n'shend.

Mih n'arnaje* katundari,
Tue lagë tokën me djersë t'vet;
Qysh prej nadjës kosatari
Tue punue n'livadhet pret.

Nën vapë t'diellit me hiti*
Shko ti o vajzë o grue shko;
Tue korrë gruin me çallti
Dorca dorca ma vendo.

Njiku mund, që shkon sa dora,*
Ka m'u ndrrue shpejt n'pushim.
Kur t'vijë akulli e t'bijë bora,
Prej kti'mund' do t'keni pshtim.

*) tue flakrue - duke shkëlqyer, duke shëndritur.

*) n'arnaje - në ara.

*) me hiti - me nxitim, me shpejti.

*) qi shkon sa dora - që kalon shpejt.

24

KLLUKA

Kqyr si shkon
Me zogj rrethue.
Janë t'njomë, që thue
Se nuk kanë pshtim.

Por kur shtërgata
Zhgrehet për mneri*
O kur skyfteri
Vjen fluturim,

Nget klluka e mjera,
Shtrin krah't e veta*
E me ato fleta
Mblon zogjt e rri.*

*) Zhgrehet për mneri - lëshohet teposhtë tmerisht.

*) e veta - kjo formë është përdorur për hir të n' mës, në vend të: e vet

*) mi - min (qëndron) mbi ta (zogjt).

26

ZAMBAKU

Përmbi gjithë lulet,
Që dalin n'verë
Unë zambakut
I baj ma nderë.

Asht mbreti i hulevet,
Asht bukuri,
E me dukë t'kandshme
Shenjon* pastri

Ka drandofillja
Dukë e shum erë,
Por, me ato ferra,
Dorën ta ther.

Vetëm zambakut,
Kur t' çili vera,
Pa therrë pa t'vramun,
I ndihet era.

*) shenjon - !regon, pasqyron.

25

FËMIJA E ZOGU

Fëmija
Çka ke, zog, që rri kaq idhun
N'at kafaz e nuk këndon?

Zogu
Jam ktu brendë si'i qen i lidhun
Prandej zemra më loton,

Fëmija
Fort i bukur, fort i dliër*
Ky kafaz dikur t'u duk.

Zogu
S'e kam dijtë për kaq t'vështirë,
Ktu ha helm ma shum se bukë.

*) i dliër - i pastër.

27

VERA

Asht zverdhë fusha, e ndër grunore*
Po vlojnë korrcat porsì zogj,
K'ndojnë katundcat* me malcore
Pa u kujtue si dielli i dogj.

Veç* n'at arë, porsì nji e tretun,
Zi ndër petka e në ftyrë terr,
Korr nji cucë* pa shoqe, vetun,
Me hie t'vet që mbrapa e merr.

Tjera herë ti vetë e treta
Korrshë, o bijë, me motra n'shend;
Sivjet vetun tue korrë t'gjeta,
Pa nji motër, pa gazmend.

MBRAMJA

Përmbropa malit
Dielli prendoi,
Edhe 'i ditë jete
Me te, qe, shkoi.

Kadalë prej fushe
Me dhi, me dhen,
Tu'u ngjitë çobani
Përpara i ven.

Tue pallun lopa
Për viç shpejton,
Bërlyken mzetnit,
Delja blegron.

*) grunore - ara të mbjellura me grurë.

*) katundcat ose katundsit - katundarët fshatarët.

*) veç - e vetmueme.

*) cucë-açikë, vajzë, gocë, çupë.

28

VJESHTA

Dhe ju po shkoni,
Bylbyla kshtu!
Po tretni k'ndynaj,*
Dalldyshja ju!

Dekën mendova
Se m'vjen kurdo;
Se m'leni vetun
S'mendova, jo.

Por, ma fort zemrën
Ma bren nji idhnim:
Çerdhet që i leni
Kujdesit tim.

Ndoshta kur t'ktheni
Mue vorri m'mba.
E ju kërkoni
Çerdhen që s'a!

*) këndynaj - së këndejsmi, prej këtuhit

29

JO S'MBARON PEMA

Veshë me hule del pranvera
E me rreze po i rrit dielli;
Mbi gjithë muejt bekue kjoftë prilli
Që na pruni gjithë këtë shend.

Por qe duhija* - tue vishkullue,
Gadi gjithë hulet - na i ka farue.
Ah, mos u ankoni - gjind të papjekun,
Se lulja e hjekun - la kokrrat n'vend.

U poq pema e mbaroi gjethi
Edhe dimni po na avitet;
E prej akullit topitet*
Lisi e pema e po mbaron.

Jo s'mbaron pema - nën akull fjetun,
Për m'u përtrimun - forcë ka me gjetun:
E kur n'mot prilli - t'kthehet përs'ri
Për bukuri - del e hulzon.

*) duhi-ja - erë e furishme, shtërgatë, furtunë.

*) topitet - mbetet si i ngrirë, shtangohet.

DIMNI E PLAKU

Nëpër fushë e nëpër male
Fryn murrhani* me stuhi*,
O murrja, njat frymën ndale,
Ndahu, akull, mos më ngri:
Mos ma ngrini këtë pikë gjak. -
Struku, struku, i shkreti plak,

Po del dimni me kosë n'dorë,
Gjeth e bar i ka kositë;
Qet balkoni pjalm* e borë;
E plak shkreta, tue mërdhitë,
I thot vedit me za pak:
-Struku, struku, i shkreti plak.

*) murla-ni - erë e ftohtë e veriut.

*) stuhi-ja - furtunë, shtërgatë, erë e fortë dhe e tërbuar.

*) pjalm-i - borë e imtë, të cilën era e çon përjetë.

32

PUNA

Bleta punon gjithë ditën,
Tue rrmue me thimth ndër lule,
E kësaj e asaj ia ngule*
Me mbushë fashojt e vet.

Djerset në diell puntori
Krrut* mbi parmendë, me qe
E shprish njat t'lumin dhe
Që 'i ditë gjallnim i qet.

Nëpër tallaze t'detit
Sillet me barkë detori*
E mbas mundit që mori,
Ngarkue me gja pushon,

*) E kësaj e asaj ia ngule - e kësaj e asaj lulje ia ngule thimthin.

*) krrut-i - krrusur.

*) detori - formë e përdorur për hirë të rrmës, në vend të detari.

34

GUXO!

Lundërtar, që s'rrezikohet
Kur asht deti shkumë e valë,
Vetë me vedi mos t'ankohet
Se i shkoi dita pa fitim.

Tue u tanë e tue pritue
Kurgja send nuk qitet n'dritë;
Çfardo sendi me fitue
Trimni lypset e guxim.

33

NJI QORTIM

Herë mb'nji lule herë mb'nji tjetër
Shkonte i bletë tue fluturue;
Kur vjen Tilja e iu afrue
Për me mujtë me e xanun mb'ta.*

Porsa lulen e përkiti,
Iku bleta për hava
E vajzës, që desht me e nga,
Muer e i bani këtë ankim:

"Qysh prej nadjë po mundohem
Me shtue gjallë, me mbajtur shpinë;
Venia menden, e çalltinë*
Xen* prej meje e mos më nga!"

U topit* prej ktyne fjalve
Tilja e shkretë e iu kuq ftyra:
E ç'at'herë u ba pasqyra
E gjithë t'mir's me gjithë çalltim.

*) mb 'ta - mbi te - ta zë fluturën mbi lulen.

*) çallti-ja - shkathtësi.

*) xen - mëso.

*) utopit - mbet si e ngrirë, u mahnit, u pre prej ndonjë fjale ose lajmi të papnitur.

35

PUNËN TUEJ MOS E LËSHONI

Thnegla, t'pamen larg agimin,
Shkon ndër lam' e nëpër fusha,
Rreth e rreth kërkon ushqimin,
Deri nata t'vijë, kërkon.

Marimanga, tue u m'shehun
Ndër gardhiqe e nëpër gjemba,
Tue l'shue pej e liq* t'panjehun,
Deri* nata t'vijë, punon.

N'buzë t'nji strehe e n'kulm të shpisë
Rrin dall'ndysha tue punue,
Tue goditë rrin çerdhen fmisë;
Deri nata t'vijë, punon.

*) liq-t - pjesë e vegut, avlëmendit, që shërbejnë për të ngritur fijet shme e për t'i ulur fijet e sipërme dhe anasjelltas. Veku ka dy ose r liq. Në vargun "Tue lëshue pej e liq t'panjehun" (aq shumë sa nuk d të numrohen) mbiemri të panjehun i mbështetet më shumë emrit pej.

*) Deri - derisa.

36

SHOQNIJA

I VORFNI

Jam ende i vogël, - jam i pa gja,
Pa bukë gjithë ditën - tue u fikë unit;
S'kam babë, s'kam nanën - gjyshja m'ka ra
Përmbys prej s'lige - mbi 'i grusht byk grunit.
E me m'dekë gjyshja - ku i mjeri shkoj?

Kur ju shtri dorën - e tu'u dridhë rri,
Pse m'thoni, o burra: - "Mos rri pa punë!"
Jam ende i vogël, - me punue s'di.
Me kenë ma i rritshëm - s'jau xa për dhunë;*
Por kaq i vogël - ku mund t'punoj?

O djelm që delni - me gra, me trima,*
Mathun e veshun, - për bukuri,
M'u pasë dekë baba, - me kenë jetima,
A kish me kenun - për ju mjaft zi?
Jam dathë e deshun, - jam i pashndet
E kush të mjerit - dorën s'ia ngjet.

*) s'jam xa dhunë - s'jau marr si fyerje.

*) trima - burra (kuptim lokal)

38

O ju thnegla që kërkoni,
O dall'ndyshë, o marimangë,
Punën tuej mos e lëshoni
Se kjo vajzë me ju punon.

37

I MBETUNI

Edhe shtaza po gazmohet,
Edhe bari mungullon;*
N'shend natyra gjithë po çohet,
Veç ti, i mjeri, po gjimon.

Kangë e valle tue bashkue*
Shend prej gojet gjithkush qet;
Veç i vorfni, tue dertue
Porsi i huej asht n'gjini t'vet.

Tu'u ankue për t'zeza t'veta,
Për gjithë derë tue lypë kërset;
Për te t'dhimtun* kërkund s'gjeta:
Porsi i huej asht n'katund t'vet.

Lodhë e unshëm, kur vjen nata,
N'prehën t'nan's me shkue kujton;
Edhe nafia i diq, e ngrata.
E kush t'vorfnin s'e ngushllon.

*) mugullon - get, mugull, syth; bin, del bari.

*) tue bashkue - duke i përzier së bashku.

*) t'dhimbtun - ndjenja dhimbshurije, mëshirë.

39

Babë, oh, babë! Sa herë ndo 'i trimit
Do me i thanë tue derdhun lot;
Por për te asht fjalë trishtimit,
Asht një fjalë që përmend kot.

Për dhe t'vet tue dalë n'ushtri
Rrebtë qindroi i jati e diq;
Sot i vorfni askund një shpi,
Nji copë bukë s'e gjen ndër miq.

Ah, ti njome;* o njome mjera,
Ditë e natë që po vajton!
Kund ndër miq nuk l' çilet dera,
Kërkush vajin s'ta pajton.

Ditë e natë pa bukë e shpi
Shkonte i vorfni andej e k'ndej,
E prej t'pasunish zotni
Nji fjalë t'mirë kërkush s'ia kthej.

*) njome - fëmijë i njomë

40

KËSHILLA E MËSIMË

NDERONI PLEQNINË

Veshë me t'arta o zhele t'shkreta
Nderën plaku e meriton.
Dhunë e kore* i shkoftë jeta
Faqeziut që s'e nderon.

*) Dhunë e kore - me dhunë e korit je. Ndërtimi i natyrshëm:
Faqeziut, i cili nuk e nderon (plakun), i shkoftë jeta si njeri i
shnderuar i turpëruar.

42

Ku ke babën me t'ndihmue?
Ku ke nanën me derdhë lot?
Ty gjithë robi* t'ka harrue,
Kërkush s'do me t'dalun zot.

Tue ra borë, tue fry murlani,
Mjet* dy varreve si 'i lis.
Afër grop's që vetë e bani,
Djali i vorfën u molis*

Afër nan's u shtrua me fjetun,
Afër bab's kërkoi pushim;
Kurrja t'ngritin s'ka me e gjetun,
T'xetë e t'ftohtë* s'kanë me pasë ndrim...

*) gjithë robi, - gjithë njerëzit

*) mjet - në mes të

*) u molis - u ligështua shumë, u fik, u këput fizikisht.

*) të metë e të toftë - të nxehtit e të ftohtit

41

IK PREJ RREZIKUT

Blegtoresha zakon ka
Drandofilles me i pasë mni*
Kur* gjarpnushën e ka pa.
Drandofilles një të përbri.

Kurr ma zogu tue flutru
N'ato gjeth nuk ka me u ndalë
Kur me rrshinë* pat kenë ngatru,
E mezi muji me dalë.

*) mni, ma drejt: mëni - urrejtje. (drandofilen e urren).

*) kur - këtu ka kuptimin: qyshse, 'prejse.

*) rrshinë ose rrëshinë - lëng që del nga pisha, bredhi, çetina,
për të cilin lëng ngjiten lehtë sendet.

43

I FORTI NDËR TË VËSH TIRA TË P AMERITUEME

Zemër forti e zemër trimi
Njat herë duket, kur s'ia prek
Pagjën mbrenda* aspak idhnimi
Pse pa faj i bje me hjekë.

*) s'ia prek pagjën mbrenda idhnimi - nuk e trondit nuk e shqetëson (s'ia prek pagjën) në zemër (mbrenda) hidhërimi.

44

FAJTORI S'ASHT I QETË

Shpirt i marrë asht njaj, qi uzdajën
E ka ngulun te mbrapshtija;
Po, ndoj herë u duk se majën*
E pat prekë, ku rrin lumnija,
Por, me thanë se n'pagjë* ka kenë,
S'e nap fjalën kurr, asht rrenë!

*) U duk se majën... - u duk se ka arritur kulmin e lumturisë.

*) por. me thanë se n'pagjë ka kenë - por të themi se ka qenë i qetë shpirtërisht.

46

DY E NJI

Dy veshë na kemi e veç një gojë të vetme,
Se shum sende me ndi i duhet t'urtit,
Por fjal't me i k'putë për s'shkurtit.

Dy sy prapë kemi e veç një gojë të vetme,
Se shum sende me k'qyrun asht nevoja,
E pak me folun goja.

45

FLUTURA RRETH KANDILIT

Tepër po i sjelle fluturim kandilit,
Moj flutur zeza, e po digje n'te;
Njishtu tue ndjekun dritën*
Shum e shum tjerë lafitën*

Deh largoju
E n'mend mësoju
Prej ça s'rren.
Se kush e lyp e gjen.

*) dritën - kupto: shkëlqimin e kotë, të rejshtëm.

*) lafitën - u çmendën.

47

**LËSHO
VRAPIN - SA
KE HAPIN**

Lundricë e lehtë
Mos* nëpër deti
Aty asht mnera*
Kur çohet era.

Me kenë se gjuen
Do njala n'Buen,
N'rrezik s'po je,
Do pare i ke.

O djalë, l'sho vrapin
Sa ta keshë hapin!
Mos kap nalcina
Se t'merr rrëpina.*

*) mos - mos shko.

*) mnera - tmeri.

*) rrëpina - vend thik teposhtë, shumë i pjerrët.

48

MOS THUEJ RRENA!

Mos thuej rrena kurr, o fmi,
E gjithmonë t'i keshë mëni.
Nji ndeshkim asht fort ma mirë
Se rrencak ndokush me t'thirrë.
Mos t'shkojë mendja se me rrena
Fajin land e msheh përmbrenda;
S'vonon dita, gja s'e ndal,
E në fushë rrena ka me dalë.
Por veç marrja ka me t'mbetë
E kund besë nuk ke për t' gjetë.
Edhe t'drejtën n'kjoftë se e thue,
Për rrencak kanë me t'kujtue.

50

RRENA

Fëmija

Rrena, moj nanë, si asht ba?
A shitet? A përkitet?
Athue prej goje qitet?
A i gjan asaj ndo'i gja?

Nana

A e di'se ç'asht? Asht kore*
Asht një gjasend i ndytë;
Nuk mund ta shatin sytë,
Nuk mund ta prek'ish me dorë.

Por kur trathton t'vërtetën,
Sado që lyp tinzimin*
Ia ndien gjithmonë qelbsimin;
S'mundet me e mbulue kurr t'vetën.

*) kore - konit je, turpërim.

*) tinzimin - rrena kërkon të mëshihet.

49

MBAHET SE ASHT DIÇKA

Mezi ndër tru ka mujtë ky djalë me futë
Nja katër fjalë e tash kujton se n'qiell
Po mb'rrin me krye, e nuk asht nalt nji kut.

Ti dukesh si nji mizë që kryet me miell
Tue pasë cirklue* n'mulli shkon fluturimin*
Herë ndër babune* herë ndër thasë tu'u sjell
E se mullis asht ba e ka mendimin.

*) cirklue - stërpikur.

*) fluturimin - kjo formë asht përdorur për hirë të ri mës. Më drejtë asht: shkon fluturim, ose lëshon fluturimin.

*) bubune - enë druri me nji vegë anësh, e cila zë nja 10 kg. drith.

51

Dikush, me t'ngjyme t'bukura mbi mur,
 Me dije* t'madhe një figure* nxuer,
 Ishte për fije qitun e për pe:
 Një kop'sht me kroje e lisa e qiell pa re.
 Tek e pau një majmun e zu t'vërtetë,
 E pat dishirin aty mbrendë m'u gjetë.
 E kaq me turr e syni* sa n'at mur
 Ndeshi kryet budalli e krejt u l'nduer.*

Kur ndonjë t'knaqun, bir, jo mos lakmo
 Pa k'qyrë përpara a a e vërtetë ajo.

*) dije - mjeshtri.

*) figure - pikturë.

*) e syni - më mësyu, u turr në të.

*) u lënduer - u plagos.

THNEGLA E PËLLUMBI

U ndal thnegla n'buzë t'një kronit,
 Fikun edit* për me pi.
 Uji u tund jashta zakonit
 E, tue dalun përmbi vë,
 Zu në thneglën, e e ngrata kot
 Me kapë bregun u l'shue not.
 Si* një vidë* pau rrezikun
 Zhguli shpejt një fije sanë,
 E kadalë, me pshtuemun mikun,
 Thnegël zezës ia vu mb'anë
 Tu'u ngjite barit thnegla e ngritë
 Sh'ndosh te bregu mujt'me mb'rritë.

*) edit - prej etjes.

*) si - mbasi, kur.

*) vidë-a - pëllumb femër.

LUANI

Mbas një lufte, një lua
 Po merr rrugën me shkue n'shpi,
 Kur, prej zjarmit, shef se shkri
 Ishte shpija e s'kish mbetë gja.

Rrin e k' qyr e nuk loton,
 As s'ban d'nesë as s'ban ankim;
 Veç kto fjalë i tha si trim:
 "Kam fuqinë e kjo m'mjafton".

DJALI E BALTA

"Kush je ti!" po pvette'i djalë
 Një grusht dhe, që përdorote,
 "Oh, ç'erë t'mirë po ndiej tue dalë,
 Athue kjo asht era e jote?"

"Era e jeme" ia kthej balta,
 "Edhapse jam baltë e shkretë,
 Por ndër lule, kah del mjalta,
 Deri sot gjithmonë jam gjetë".

DY KALLXIT

Njeriu i lehtë
Mban kryet përpjetë.
"Po pse kaq krrut e prujtun
Po shof, lum vllau, un ty?
K'qyr si rri drejt, pa m'mujtun
Gja n'bukuri në kët fushë",
I tha një kallxë pa krye
Kallxit me kokrra mbushë.
Ia priti ky pa e fye:
"Bamu edhe tine* i plotë,
Ke me u përkulë atbotë"*

*) tine - ti.

*) atbotë - atëherë.

56

FILXHANI I KAFES

N'nji odë t'zjarmit, e mierueme,
Ktheu gjith grimca n'palare*
Nji kupë kafjet e prarueme
Porcelanit, ba me dhe*

"N'kët të zezë si paske ra,
Çka t'ka gjetë, moj motra ime?"
Briti vegshi, kur e pa
Kupën bamun copë e grimë.

Ta kish' thirrë ndër kohna tjera
Me kët emën, ishte idhnue:
Porse kupa tash, fatmjera,
Kryet e vet e kish prunjue*

"More vegsh - tha - me sa dije*
Dora e njerit m'ka goditë,

*) palare-ja - pjatë e rrafshë jo e thellë, tabake.

*) porcelanit, ba me dhe - pruar në porcelan por e bërë prej dheut.

*) prunjue (kryet) - përlur.

*) dije - dituri. Këtu ka kuptimin: mjeshtri.

58

GRUNI DHE EGJRA

Egjra, që i rritej
Grunit përbri,
Nji ditë i foli
Si me kreni:

"Pa kurrfarë mundi
Pa një* kujdes
Unë kallxë e kokrra
Bri teje qes.

Ty me djersë t'ballit
T'vijne rreth puntorët
E me m'mbri mue
I zgjat kaq tortë*

Ia priti gruni:
"Mos u kreno,
Se gjaja e keqe
Rritet sido".

*) një - asnjë.

*) i zgjatë tortë, - këtu ka kuptimin: i lodh aq shumë.

Me e zgjat (punën, fjalën, çështjen) tortë - ta zgjatësh shumë.

57

Sa m'ka veshë me bukurije
S'asht nevoja me ta qitë*

Palareja argjente
M'barte mile n'ma t'madhen ditë,
Veç zotnajt m'prekshin me dore,
Tjerë nuk lejsha me m'u avitë.

Vetë e shuemja shpejt harrova
Se prej balte isha çue;*
Idhnim mora pse katrova*
Nuk desht vendin me ma l'shue.

Mbi katrovë pra, sa ku mujt
Hovi im, marrisht u l'shova:
Ah, katrova vendit s'lujti,
Lujta vetë, n'at hov mbarova!

Çfarë vështrimi pralla ka
Mundesh vetë pa t'v'shtirë m'e pa.

*) qitë - qitë para, parashtruar, përkthuar, shpjeguar.

*) prej balte isha çue - prej baltës isha bërë.

*) katrovë-a shtambë e vogël.

59

Ecte fili* për* pazar,
Ishte veshun krejt me ar.
Mzat e lopë e qen e dhi,
Tek* e panë me kaq stoli,

U kthye fili një ditë tjetër
Ishte veshë me mblojë të vjetër
Mzat e lopë e qen e dhi
Ma me krye s'i banë atij.

U bind* fili e tha: "Po si*
S'po kujtohen kta tashti
Se jam fili, që at ditë
Tanë pazarin kam shetitë?"
"Po - i tha mzati - njaj vetë je,
Por at mblojë me ar s'e ke".

*) fili - elefanti.

*) për - nëpër.

*) tek - teksa, porsa, kur.

*) u bind - u habit.

*) po si - po si vallë, po si kështu?

Flejshin delet, flente qeni
E hafija nën fojletë*
Ujku u avit me kambë të lehtë
Pa marrë frymë, pa trembë kërkend.

"Deri ktu m'shkoi puna mirë".
Tha me vedi ujku i zi.
"Jo një dele po njimijë
Sot po i shkyej kadal'kadalë".

Çon pra zanin për me e nisë
Grigjën* t'tanë te shpella e vet;
Ah fatziu! Teksa bërtet
N'at ças gjumin ban me dalë.

*) fojletë-a - caraci, pemë e madhe e me shumë degë e cila jep si fryt kokrra të vogla sa leblebia në fillim të gjelbërta, mandej të verdha dhe, kur piqen janë të zeza.

*) grigjë-a tufa e bagetisë.

Një ditë ujku prej Cukalit,
Tue pa delet grumbullue,
Rrinte kthelltas* tue mendue:
Sado një me e zgrapë* pse s'ban?

I ra n'mend me e ndrruemun shtatin
E me u veshun si bari,
Me çakçir e me xhurdi*
E m'u mbulu me tallagan.*

Muer zamaren* me një kambë,
Me kambë tjetër muer një dru
E prej malit poshtë u vu
E ndër berre zuni vend

*) kthelltas - thellë.

*) me e zgrapë - t'ia vejë dhëmbët.

*) xhurdi - setër e zezë leshi me mëngë të shkurtë që veshin katundarët.

*) tallagan - mantil i leshtë, të cilin katundarët e hudhin kraheve.

*) zamare-ja - fyelli.

U turr qeni tue lurue;
Del barija me tagan;
Ujku, pshtjellë me tallagan,*
S'mujti vedit me i dalë zot.

Ujku mbet. - Qillon përditë
Që dinaku kah kërkon
Me rrejtë tjerët, vetë sharron.
Ujku l'kurën s'e ndrron dot.

*) tagan-i - jatagan, lloj shpate e kthyer në maje.

PRENDI

"Ujku ndër berre, ujku ndër berre, bini!
Bini bre burra!" - për me huejtë vikatte
Prendi bari, djaloç pa mend si lopë.

U çue katundi mbarë me pushkë e thika
E me calina* n'dorë e qej për anë.
Ta pamen* Prendi t'gjith at fortë* tue dalë,
Tue huhatë* budallisht* me dijtë u bani
Se desht me huejtë me ta, se desht me i trembë.

Por s'kaluene shum dit kur përnjimend
U duk një ujk prej malit, ra ndër tufa.
Me za t'lugatit briti Prendi atbotë:
"Bini, bre burra, bini ujku ndër bere!"

*) calinë-a - armë e vjetër që mahej në brez e që mbushej nga tyta.

*) ta pamen - porsa pa.

*) fort - (ital. forta) - grumbull njerzish, turmë.

*) tue huhatë - tjtatë onomatopeike - duke u qeshur me zë të naltë hua-hua.

*) budallisht - marrisht, marrëzisht.

64

DHELPNA E BRETKOCA

Nji ditë bretkoca kishte dallin n'diell
E bërtitte me za deri n'qie!
"Ta dijnë gjithë kafsh't sa janë që marrin frymë
Se jam e zonja vetë gjithë l'ngatat me i shqymë".
Dhelpna prej strofllit t'vet qet jashtë turijt
E i thot brtkocës: "Kur t'mujsh me mb'rrijtë
Me sh'ndoshë vetvedin, që si rrshanë* t'shkon
kamba,
At'herë po barna ke me shitë me shtamba".

N'ate, vret* prralla, që s'ka mend as dije,
Mandej gjithë kendin do m'e vu për fije.

*) rrshanë - zhag.

*) vret - ther, thumbon.

66

Por s'e vështronte kush; ndokush ia shkrep
"Ah. tash s'dyti s'po t'del* m'e rrejtë ktundin!"

Prendi ma fort bërtet, vikat, ban be,
Ndërkaq ujku s'pushon berret tu'i pre.

Njaj, që n'za ka dalë sa flet aq rren*
Edhe t'drejtën m'e thanë, besim nuk gjen.

*) spo t'del- nuk po i del në krye, nuk do të mundesh.

*) njaj që n'za ka dalë... - Ndërtim i natyrshëm: njatij që i ka dalë lëni se sa flet aq dhe rren.

65

EDHI E UJKU

Prej çardakut nalt e pa
Edhi ujkun tue u siellë,
E me gaz filloi me e sha:
"Qe ka dalë maloku* n'diell."

Çoi sytë ujku atbotë përpjetë,
Prej kah edhi l'shonte zan*
E tue qeshë tha: "S'je ti vetë,
Asht çardaku që po m'shan".

N'kjofsh veç trim ku s'ka rrezik,
Me kët edhe je shoq e mik.

*) malok-u - i pagdhendur, trashaman.

*) zan' - zërin.

67

MINI

Ishte n'katund një mi,
Që me shumë paqë jetonte;
Me marrë një tjetër shpi
Kurr nëpër mend s'i shkonte.

Një shoq po i thotë një ditë:
"Bashkë do t'kalojmë n'qytet;
Katundi fort t'mërzit
E shpesh me hangër s'qet".

"Eja po shkojmë", tha mini;
E u nisën bashkë tue nga.
Por mb'nji sa* i shkreti mb'rrini
Ndër thonj t'nji daci ra.

At rrugë, ku mirë jeton.
N'e ndërrosh pa arsye, gabon.

*) mb'nji sa - porsa.

68

PËRMBAJTJA

FAMILJA E SHKOLLA

Dashunija ndaj prindëve.....	5
Ditën e emnit të nanës.....	7
Gazi i foshnjës nanës së vet.....	8
Shtëpisë sime.....	10
Vllaznit.....	11
Sa vlen mësimi.....	12
Ndera e fëmijëve për mësuës.....	13

NATYRA DHE PUNA

Agimi.....	14
Kangaegjelit.....	15
Zani i nadjes.....	17
Pranvera.....	19
Filloi toka m'u përtri.....	21
Vjollca.....	22

70

69

Mbrini vera.....	24
Zambaku.....	25
Klluka.....	26
Fëmija e zogu.....	27
Vera.....	28
Mbramja.....	29
Vjeshta.....	30
Jo s'mbaron pema.....	31
Dimni e plaku.....	32
Guxo.....	33
Puna.....	34
Nji qortim.....	35
Punën tuej mos e lëshoni.....	36

SHOQNIJA

I vorfni.....	38
I mbetuni.....	39

KËSHILLA E MËSIME

Nderoni pleqinë.....	42
Ik prej rrezikut.....	43
I forti ndër të vështira të pameritueme.....	44

71

Dy e një	45
Fajtori s'ashti qetë	46
Flutura rreth kandilit	47
Lësho vrapin-sa ke hapin	48
Rrena	49
Mos thuej rrena!	50
Mbahet se asht diçka	51
Figura në mur	52

PRRALLZA E KASH'E LASHA

Luani	53
Thnegla e pëllumbi	54
Djali e balta	55
Dy kallxit	56
Gruni dhe egjra	57
Filxhani i kafes	58
Fili e mzati	60
Ujku	61
Prendi	64
Dhelpna e bretkoca	66
Edhi e ujku	67
Mini	68